

Proti proudu

Když loni organizátoři Blatenského fotofestivalu vyhlášovali zdánlivě kontroverzní téma pro další ročník, které znělo "proti proudu", nemohli tušit, že po dvou těžkých covidových rocích se svět rázem ocitne v reálném střetu a bude čelit hrozbám, které jsme si donedávna neuměli představit, natož připustit. Leč téma bylo dáno, organizátoři fotofestivalu ani na chvíli nezaváhali a fotografové nezklamali.

Miro Švolík je jedním z představitelů slovenské nové vlny, skupiny někdejších slovenských studentů katedry fotografie pražské FAMU, kteří v 80. letech minulého století bez zábrán a s dravostí vtrhli do stojatých vod normalizační kultury. Přinesli nová témata, experimenty, radost, hravost a živelnost. Skupina společně působila ještě nějakou dobu po studiích, pak se ale každý vydal jinam za svými představami. Miro Švolík, ve svých začátcích ovlivněný svojí středoškolskou profesorkou, výtvarnicí a fotografkou Milotou Havránkovou, svůj objev – snímání aranžovaného fantazijního příběhu z ptačí perspektivy – vynalezl už na FAMU a s humorem sobě vlastním ho nepřestal nápaditě rozvíjet ani když se v devadesátých letech definitivně rozhodl vydat nejistou cestou uměleckého fotografa ve svobodném povolání. Jen od původních montáží a pracně ručně vytvářených koláží ze snímků pořízených klasickým fotografickým postupem přešel s rozvojem digitální techniky k práci na počítači. Že to byla cesta úspěšná dokazují mnohá zahraniční ocenění, nespočet autorských a skupinových výstav, zastoupení v tuzemských i zahraničních sbírkách, vydané knihy. V Blatné vystavoval už v roce 2009, kdy svými odvážnými erotickými soubory nazvanými *Květiny slasti* a *Mliečna dráha* přispěl k tématu Woman. Letos mu prostory blatenského muzea umožnily, aby svou uměleckou pouť zrekapituloval rozsáhlejší výstavou trefně nazvanou *Žízeň po životě*. Že autora neopustila vynalézavost, hravost a přibyl zralý ironický nadhled nad životním údělem muže dosvědčují ukázky z novějších souborů *Velká žena malý muž* nebo ilustrace Baudelaierových veršů i vtipně pojednané iniciály Blatenského fotofestivalu na titulní straně letošního výstavního katalogu. Na setkání s účastníky festivalu ještě pohovořil o knížkách a lidech, kteří ho ovlivnili, a přidal i ukázky komerční tvorby. Kdo nestihl přednášku, může ještě zavítat do konce října na výstavu.

Proti proudu času zaměřily také výstavy dvou Pavlů – **Vavrouška** a **Hudce Ahasvera**. Ten první ač zaměstnanec v technické profesi se v sedmdesátých letech začal věnovat dokumentární momentce a kromě souboru o životě Romů, vytvořil sérii snímků z vědecké laboratoře nebo medailon malíře Karla Chaby. Jeho systematickosti a důkladnosti se naplno

projevila při opakovaném focení života vesničanů v zapadlém koutu Nízkých Beskyd, kam ho zavála jeho další vášeň – vandrování. Vybraný soubor fotografií nazvaný podle místa pořízení *Nová Sedlica*, vesnice v nejvýchodnějším cípu tehdejšího Československa, neokázale a jakoby tiše vypráví o tvrdé obživě lidí v horách, o jejich psech, kravkách a ovečkách, o koloběhu života a ročních dob, tradicích a rituálech i touze mládí po novotách. Divákovi se maně nabízí jistá podobnost s tématy fotografií Jindřicha Streita, ale tam kde je Streit realistický a ironický, zůstává Vavroušek poetický a pokorný. Fotografie starého, globalizací ještě nedotčeného světa ležely v archivu, kde je po čtyřiceti letech objevil Tomáš Pospěch a jako znovuobjevený okouzující poklad vynesl na světlo světa. Kromě jejich knižního vydání v roce 2021 v nakladatelství PositiF se postaral i o vystavení a v Blatné představil také polozapomenutého, skromného autora.

Pavel Hudec Ahasver je umělecký souputník Jana Saudka a Tarase Kuščínského. S oběma slavnými, v Blatné již v rovněž v minulosti vystavujícími fotografy, ho spojuje i stylizované ateliérové pojetí focených objektů. Autorovy fotografie ze 70. až 80. let minulého století prozrazují východisko v romantizující secesní estetice, do níž vnesl naléhavá soudobá, mnohdy tabuizovaná nebo normalizační ideologií zkreslovaná témata, jako jsou nahota, erotika, svoboda estetického projevu, intimita. V sedmdesátých letech, kdy autor nemohl vystavovat ani publikovat, se začal více věnovat zátiším. V nich důslednou prací se světlem a citlivým aranžováním focených předmětů navázal na dnes již ikonickou tvorbu Josefa Sudka. Vystavením těchto romantických černobílých fotografií v interiéru Kulturní kavárny Železářství u Šulců vzniklo dokonalé spojení naplněné pohodou domácího prostředí a intelektuálního lenošení. V chodbách podniku je zas možné při sledování pozoruhodného souboru barevných fotografií Daniely Búryové pochopit, že nejen lidé, ale i ovce mají své aristokraty, nebo se setkat s výraznými osobnostmi české vědy a kultury, které se nebály jít proti proudu, zvěčněnými v sérii optimisticky laděných triptychů, jejichž autorem je Eda Palíšek.

K velkým událostem letošního fotofestivalu se přiřadily také prezentace dvou fotografických škol. Pražská **Škola kreativní fotografie** vedená již 20 let svým zakladatelem, pedagogem a fotografem **Miroslavem Němečkem**, v Blatné oslavila výročí své úspěšné existence ukázkami prací některých svých studentů, a tím připomněla, že cesta proti proudu jí byla dána do vínku. Škola zaměřená především na volnou tvorbu podporuje od svého vzniku u studentů tvořivé hledání a experimentování za současné znalosti historických výtvarných principů a postupů, stejně jako nápadité a svobodné vyjádření vlastního způsobu vidění. Školou prošly tisíce

absolventů, z nichž mnozí pokračovali na vysokých uměleckých školách, někteří se do školy vrátili jako lektoři, nepřehlédnutelné množství dosáhlo úspěchů ve fotografických soutěžích, jiní se uplatnili v profesionální fotografické praxi a dalším zůstalo fotografování jako celoživotní koníček.

Liberecká škola foto-grafická přivezla do Blatné rozsáhlý a bohužel stále naléhavě aktuální soubor portrétů zejména žen a dětí uprchlých před válečným běsněním z Ukrajiny, nazvaný *Mezi námi*. Fotografie vznikly už na přelomu února a března jako společný projekt dálkových studentů třetího ročníku školy, kteří potřebovali aktivně reagovat na hrozivé události a pomoci příchozím navázat kontakty v novém bydlišti. K vytvoření fotografií studenti použili jednoduchou metodu – oslovili uprchlíky bez rozdílu věku na ubytovnách a místech, kde se scházeli, a vyzvali je, aby napsali na papír v barvách ukrajinské vlajky svůj vzkaz veřejnosti a nechali se s ním vyfotit. Vznikl tak autentický emotivní soubor nearanžovaných portrétů obyčejných lidí se silným poselstvím, který byl poprvé vystaven již 18. března před libereckou radnicí. V Blatné byly fotografie zavěšeny na kostelním plotě a při vernisáži nad nimi posmutněli, či kradmo utírali slzy nejen diváci, ale zatáhlo se a zaplakalo i samo nebe.

Do tiché kostelní kaple sv. Michaela archanděla umístila svůj kontemplativní projekt, který vznikl převážně v době covidové, konceptuální umělkyně, pedagožka a kurátorka **Jolana Havelková**. Soubor *Řeky*, zkoumající uměleckými prostředky vody osmi českých řek, vznikl spojením fotografií s hudbou. Spoluautory instalace jsou tak i soudobí skladatelé Milan Guštar, Martin Janíček, Lukáš Kuta, Quido Sen, Jan Trojan, Lucie Vítková, Sonja Večtomov a Petr Vrba. Lze jen litovat, že nechat se unášet proudem vody, hudby a času mohli návštěvníci pouze po dva poslední zářijové víkendy

K tématu se po svém vyjádřila také **Alterna magica**, skupina pěti fotografů vedená zkušeným **Ivanem Neherou**, kteří při své tvorbě dlouhodobě využívají grafické techniky a historické fotografické postupy. Tento způsob vyjádření je extrémně pracný a náročný na vybavení i čas, ale umožňuje fyzický kontakt s materiálem a postupné vytváření kýženého obrazu. Výsledné fototisky vynikají estetickou hodnotou, která jim však nic neubírá na moderním obsahu. Díky umístění souboru do Galerie v Íčku se o tom mohou návštěvníci přesvědčit až do 30. října.

K Blatenskému fotofestivalu neodmyslitelně patří **Otevřená scéna** – dvoudenní výstava tematických prací autorů, které na základě předem zaslaných fotografií každoročně vybírají organizátoři. Tento výstavní blok získal své jméno díky otevřené účasti známých i nových, většinou amatérských fotografů, ale také díky přínosným novým nápadům, úhlům

pohledu, formám zpracování tématu. Letos téma nejsvébytněji uchopil Julius Jankovič, který přiměl diváky prohlížet miniaturní obrázky pořízené objektivem mobilu za pomoci lupy. Odměnou jim byl objev podobenství o vítězství vůle k životu nad láskou zmarněnou smrtí, alias pochopení soudobého příběhu mladistvého fetišáka a jeho milé na pozadí Erbenovy balady Svatební košile. Psát by se dalo o mnohých dalších, třeba o nadané Zuzaně Fajmonové, která se tentokrát inspirovala abstraktním uměním počátku 20. století, nebo o ekologických fotografiích Václava Malinského, vystavěných na střetu zranitelného člověka s přírodou, do které rozsévá brutální stavby plechových hal, sloupů vysokého napětí, zemědělských sil a jiných technických obludností. Nebo o reynkovsky zadumané vylidněné venkovské krajině Simony Šrekové jejíž protipólem byly fotografie osamělých lidí v pasti velkoměsta zachycené Lenkou Krejčovou.

Ve spojení se souborem Nová Skalica byl zde již zmíněn Tomáš Pospěch. Tento fotograf, absolvent a posléze pedagog Institutu tvůrčí fotografie v Opavě, ale taky historik umění a kurátor představil podrobněji na své přednášce knihy vydané nakladatelstvím PositiF a zevrubně pohovořil o práci na knize, která přináší zveřejnění výboru deníků ve světě snad nejproslulejšího soudobého fotografa Josefa Koudelky. Nad otázkou *Co je to umění!* a současným, často pro laika nepochopitelným a neproniknutelným uměleckým provozem se záměrně kontroverzně zamyslel Igor Malijevský, teoretik výtvarného umění, esejista, fotograf a vůbec výrazná osobnost, jejíž tvorbu jsme mohli na fotofestivalu poznat již v jeho druhém ročníku. Přednášky podobného zaměření by možná i v budoucnosti napomohly lepší orientaci kulturní veřejnosti v moderním umění.

Zasvěceným průvodcem dvěma festivalovými dny byl stejně jako v minulých ročnících stále pohotový a vtipný Honza Flaška. Kongeniální hudební doprovod jednotlivých výstav a večerní koncert obstaral legendární folkový zpěvák, scénárista a režisér animovaných filmů, publicista, spisovatel a za všech časů (i nečasů) vždy duchovně a umělecky svobodný člověk Vladimír Merta.

Letošní již 17. ročník Blatenského fotofestivalu se nadmíru vydařil díky skvělé přípravě organizátorů i kvalitě vystavovaných prací. Neobvykle vysoké množství příznivců fotografie, vystavujících i diváků, neodradilo nevlídné počasí ani nejistá doba, a bylo důkazem, že lidé v obzvláště složitých časech hledají své bližence a touží po smysluplných zážitcích.

Pro Blatenské listy v září 2022 napsala Iva Capoušková